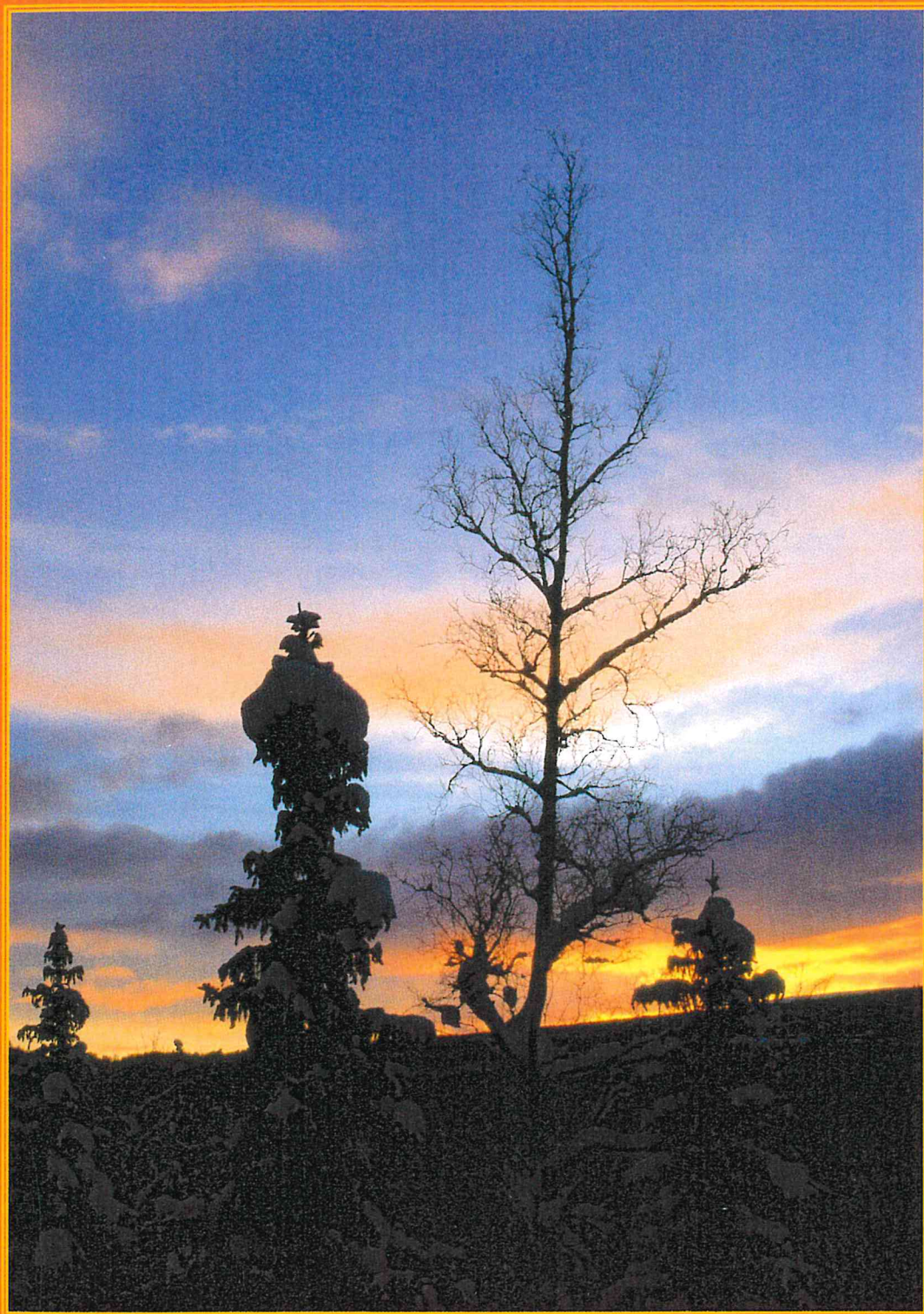

Oppunder fjellbandet

2003

Fjellrypesteggens siste dans

Et lite gråspettet hode
med øye så klart og funklende som ei perle
strekker seg vaksomt over blokksprengt ur.

Det er fjellrypesteggen
fjellets gråe og hvite skygge
som danser sin siste pols der oppe
blant mose og stein.

Et vilt og vakkert liv har du levet,
som en konge blant likesinnede.
Selv ørnen og falken -
de djevlene, lurte du gang på gang.

Ja, slik endte du dine dager-
en vakker høstdag ved Kjølskarvens fot.
Du letta for sent min kjære-
jeg kunne ikke la deg leve mer.

Metzgar

Oppunder fjellbandet 2003

Hefte nr. 25

Utgiver: Holtålen kommune

I redaksjonen: Eva Eggen Angen, Harald Sundan, Eli Sesseng, Terje Volden

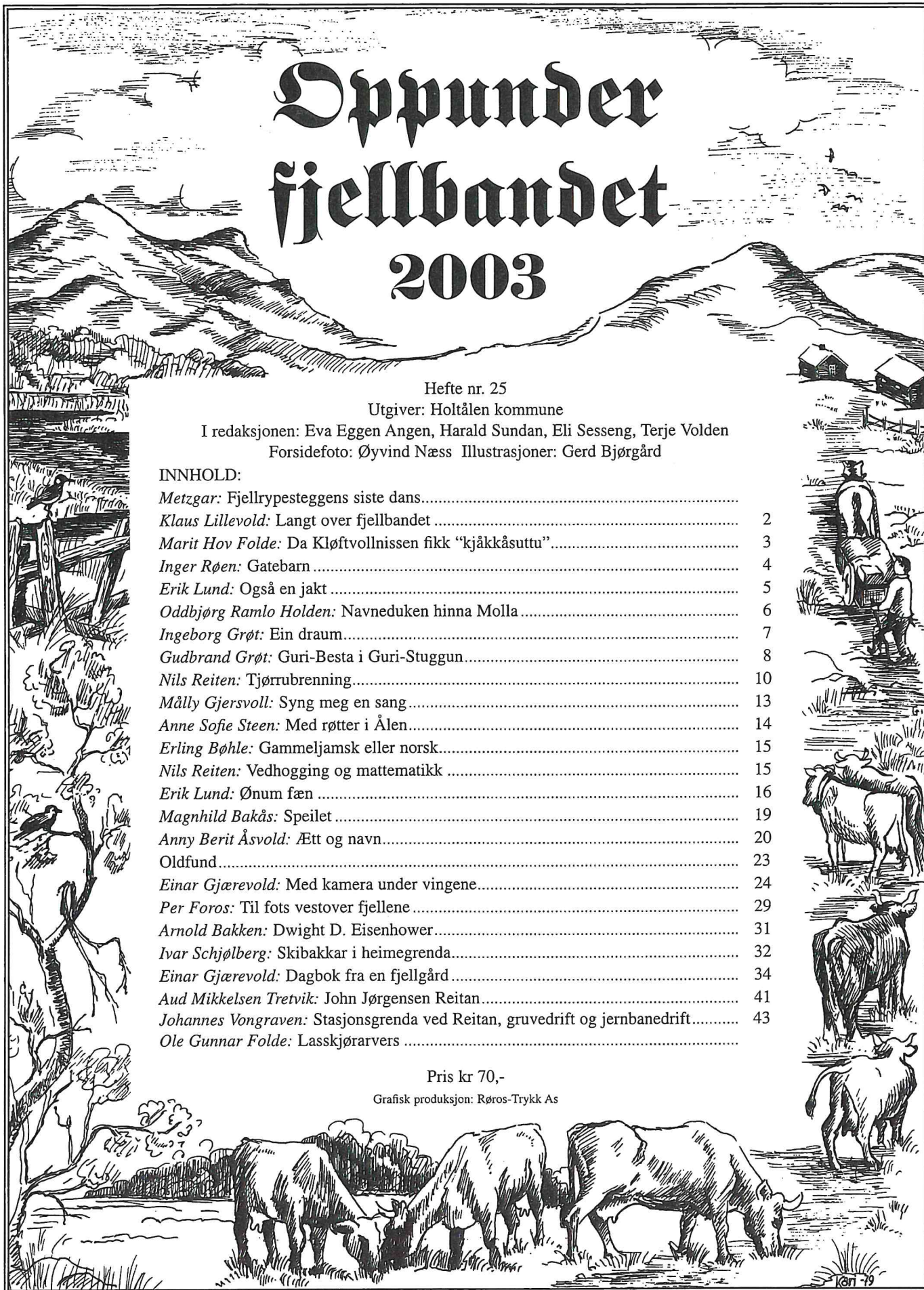
Forsidefoto: Øyvind Næss Illustrasjoner: Gerd Bjørgård

INNHold:

Metzgar: Fjellrypesteggens siste dans.....	2
Klaus Lillevold: Langt over fjellbandet	3
Marit Hov Folde: Da Kløftvollnissen fikk "kjåkkåsuttu"	4
Inger Røen: Gatebarn	5
Erik Lund: Også en jakt	6
Oddbjørg Ramlo Holden: Navneduken hinna Molla	7
Ingeborg Grøt: Ein draum.....	8
Gudbrand Grøt: Guri-Besta i Guri-Stuggun.....	10
Nils Reiten: Tjorrbrenning.....	13
Målly Gjersvoll: Syng meg en sang	14
Anne Sofie Steen: Med røtter i Ålen.....	15
Erling Bøhle: Gammeljamsk eller norsk.....	15
Nils Reiten: Vedhogging og matematikk	16
Erik Lund: Ønum fæn	19
Magnhild Bakås: Speilet	20
Anny Berit Åsvold: Ætt og navn.....	23
Oldfund.....	24
Einar Gjærevold: Med kamera under vingene.....	29
Per Foros: Til fots vestover fjellene	31
Arnold Bakken: Dwight D. Eisenhower.....	32
Ivar Schjøllberg: Skibakkar i heimegrenda.....	34
Einar Gjærevold: Dagbok fra en fjellgård	41
Aud Mikkelsen Tretvik: John Jørgensen Reitan.....	43
Johannes Vongraven: Stasjonsgrenda ved Reitan, gruvedrift og jernbanedrift.....	
Ole Gunnar Folde: Lasskjørarvers	

Pris kr 70,-

Grafisk produksjon: Røros-Trykk As

Langt over fjellbandet

AV: KLAUS LILLEVOLD

**I tjeneste for Telegrafverket, Televerket og Nor-
kring i Hummelfjellgubbens, Rendalsjøtulens,
Tronjøtulens, og proffessor Barals rike.**

Jeg har nå avsluttet 43 års tjeneste i nevnte rike. Hummelfjellgubben er et sindig og rolig vesen på sokkel ved Osbrua. Rendalsjøtulen og Tronjøtulen er mer stridbare og er høvdinger på hver sin nut, henholdsvis Rendalssølen og Tronfjell. Begge er hissige av gemytt og har hatt mange sammenstøt gjennom åra. Et synlig bevis på det er Jøtulhogget, ei revne i fjellet fra Hane-
stad til Øvre Rendal. Revna fremkom da Rendalsjøtulen bommet stygt ved et angrep på Tronjøtulen. Sagnet sier at Rendalsjøtulen hadde et aldri så lite kompleks i forhold til Tronjøtulen på grunn av høyde og omfang.

Proffessor Baral, eller Swam Sri Ananda Achayra som var hans fulle navn, var en legende i Tronsvanglia. Han bodde i et seterhus som han kalte Gaurisankar, oppkalt etter en av de høyeste topper i Himalaya. Han var opprinnelig inder og født i den Bengalske Buket i 1883. På grunn av "person non grata" i India, emigrerte

han til England i 1911. Der foreleste han ved universitetet i London til han flyttet til Oslo i 1914. Av en eller annen grunn bosatte han seg på Tronsvangen i Alvdal og bodde der til sin død i 1945.

Ja, slik kan en fantasere litt etter 43 års fjelltopptjeneste i dette riket. Statistikken forteller at jeg har i alt 2060 tjenesteturer til Tron. Av og til har jeg hatt en følelse av at Barals øyne har vært festet på meg. For ham var Tron et hellig fjell. Han er begravet i sittende stilling og skuer utover Alvdal vestfjell og Rondane. Hans store kongstanke var å bygge et fredsuniversitet på Flattron. Han har neppe satt pris på Televerkets og Luftfartsverkets utbygging på toppen.

Turene til Tron, Hummelfjell, Einunnfjell samt de 30 radio/TV-omformerne i Østerdalen, har vært interessante, men også krevende og slitsomme, selv om adkomst for det meste har skjedd maskinelt. Noen "nestenulykker" har det vært, med dårlig vær, merking, utstyr osv., men slike ting ordnet seg etter hvert. I dag vil jeg påstå at sikkerheten er godt ivaretatt.

Tron er en av de 27 fjelltopp hovedstasjoner i landsnettet, inkludert Svalbard. Den har full utbygging med radio, TV, radiolinjer, mobil, GSM og personsøker-tjeneste. Stasjonen huser i tillegg en del private konsesjonerte anlegg. Årsaken til at jeg havnet midt oppe i dette, er minst todelt. For det første var det i nærheten av "min barndoms grønne dal", for det andre fordi det var starten på den store fjelltopputbygginga i Norge. Første turen til Tron var i desember 1960, da P1 ble satt på lufta. Min kommentar heme etter turen var: Her blir jeg ikke lenge, men slik ble det nå engang ikke.

På en måte føler jeg at ringen er sluttet, da Tron ble med i verneplanen for Telenors bygninger og installasjoner allerede i 1998, som en typisk representant for en hovedstasjon i landsnettet. Den ble da på et vis fredet og

detaljert registrert med hensyn til utstyr og hendelser. Det var en jobb jeg ble forespurt om å ta som pensjonist, selv om jeg fortsatt hadde en tilsynsavtale med Norkring. I tillegg til lokale loggbøker og annet skriftlig materiale, ble det en tur til Teledirektoratet og riksarkivet i Oslo og på Hamar.

Etter en omorganisering i 1972, fikk teknisk avdeling i Tynset kommune ansvar for anlegg og drift av teleteknisk utstyr i kommunene Storelvdal, Rendalen, Alvdal, Folldal, Tynset, Tolga og Os. Det ble etter hvert mange timer bak rattet eller spakene både på og utafor allfarvei med de underligste farkoster. Selv om jeg fortsatt har en avtale om ledsagertjeneste, synger det på siste verset. Jeg takker derfor Jøtulene, Baral og alle andre involverte for godt samarbeid.

Da Kløftvollnissen fekk kjåkkåsuttu

Kongleklokka ringer. En etter en faller de ned i hodet hans. Kløftvollnissen strekker seg så det knaker i kroppen. En årvisst foreteelse på denne årstida. Inne i hulen er det godt og varmt.

Nisse-mor har fyrte opp i god tid før nissefar skal våkne. Han reiser seg opp og tar en dugelig vass-sup fra den uthula kjuka som står på en liten trestubbe. Men så, noe er riv ruskende galt! De små, butte nissefingrene saumfarer den høyre siden av kinnet, det er som når buen stryker over en ustemt felestreng. Slik er nissevrælet hans! Kinnet er dobbelt så stort som det andre. Det går en frostri gjennom kroppen hans. Rundt ham faller det små istapper. Nisse-mor stirrer fælen på den tohundreår gamle gubben sin. "Å, ja – alle ting skal hende før verda tek ende", sutrer hun.

"Kjåkkåsuttu – kjåkkåsuttu", gråter Nissefar. "Lykka er nå et lån og ingen nisses eiendom", jamrer Nisse-mor. Men det kan vel ikke være så galt at det ikke er godt for noe! Kløftvollnissen stirrer

fortvilet på henne: "Det er de værste såra som ikke blør", sukker han tungt. Utenfor sitter en hare og pusser seg. Labbene går hurtig i det lille fjeset.

Han er ikke lite stolt. Snart skal han varsle nedover dalen at Nissefar er på vei. Slik har det vært i generasjoner i slekta hans. Han hører det romsterer inne i nissehulen. Blåskyggene kommer og går. Så er det dags, og med lette hopp går ferden nedover lia.

"Kløftvollnissen kommer, ho, ho!" Under ei lita grantelle har en rødvred krøllet seg i hop etter snøfallet natta før. "Kommer han nå?" roper reven til haren. "Å ja – i kveld, i kveld!" svarer haren.

Men stakkars Nissefar har fått erfare at kjåkkåsuttu, ja – den lidelsen

kan sannelig føre til opphovning både her

og der! Skritt for skritt stavrer han seg møysommelig nedover lia, for den springer ikke fort som har buksa nede!

Marit Hov Folde

Gatebarn

AV: INGER RØEN

Det er med vemod man vandrer oppover "gata" ved Stensli stasjon i dag, når man tenker på hvor yrende liv det var her for 50 år siden.

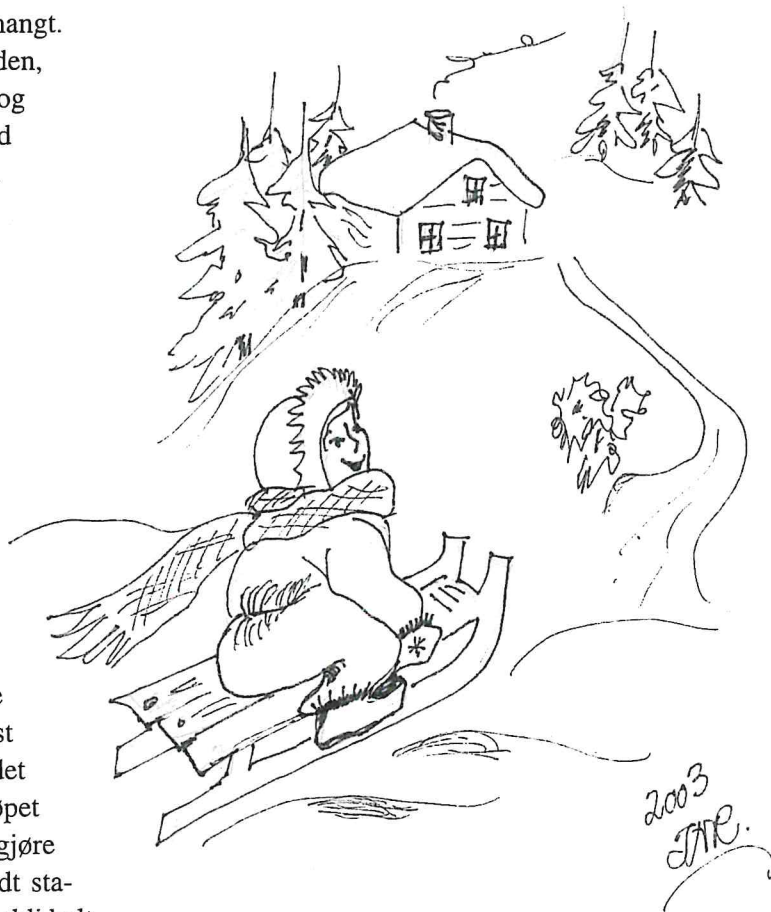
Helt utrolig hadde vi alle fasiliteter som trengtes i vårt lille samfunn hvor gata lå. Her var drosje og bakeri hos Tøndel. S-lagets filial og bua hans Lien. På stasjonen var et yrende liv. Stedet fungerte både som post- gods- og bussterminal. Den gang hadde vi til og med Narvesen-kiosk her, og togene stoppet og sto stille såpass at folk rakk å kjøpe med seg noe mens gods ble losset og lastet.

Stasjonen ble et samlingspunkt for så mangt. Minnene denne gang går tilbake til førjulstiden, og barns forventninger i et lite, men trygt og godt samfunn. Tiden før jul forbinder jeg med masse snø, gode klær og uteaktiviteter til langt inn i de mørke kveldstimer. Stasjonen "vår" brukte vi unger som utgangspunkt til akebakke. Her samlet vi oss i flokk med spark, kjelke og rattkjelker, alt etter hva den enkelte eide. Det var ingen hindring i å bytte kjøretøy. Ekstra stas var det for oss jenter å få sitte på med guttene som hadde rattkjelker med brems. Svært sjelden, men det hendte at en av jentene kunne få låne rattkjelken en tur. Den gutten som var så snill fikk en stjerne blant jentene.

Vi startet som regel i tur og orden fra toppen av stasjonsbakken og her bar det i fykende fei nedover i toppfart. Vi svingte forbi bua, og heldigvis akte vi ikke i den mest trafikkerte gata. Måtte vi dra i bremsen, var det rett på trynet i en snøskavl og slutt på det løpet for fartsfantomet. Noen ganger var det om å gjøre å kappkjøre. Alle stilte til start samtidig rundt stasjonen og til tider, når det var isføre, kunne vi skli helt bort til Stensligårdene.

Det var en slik kveld i desember da bua skulle ha juleutstilling jeg erindrer spesielt godt. Da var livet helt topp i en ung barnesjel. Unger kom fra alle kanter av grenda. Det var skråll og leven, og vi fartet gata opp og ned i lek uavbrutt. Lien som den gang var bestyrer på bua hadde lovet oss at kanskje, hvis det ikke ble for sent, skulle vi få komme inn å se når betjeningen var ferdig om kvelden. Slik tok vi en kontroll innom butikkvinduene for hver tur vi tok for å følge med på

framdrifta. Det var mangt et rødlett snørret barnefjes med lua på snei som med våte, tovede hemstrikkavotta trykte seg inn mot frosne vindusruter på bua for å lurkikke. En og annen gang kom det noen mødre for å hente inn sine respektive, da de syntes det ble sent nok, men vi argumenterte så godt vi kunne med det Lien hadde lovet oss. Her var vi alle enig om å holde fast på det, og protesten ble respektert av de voksne. Det ble ganske langt på kveld før vi fikk slippe inn, og

vi samlet oss i ekstase på trappa og ventet spent på at døra snart skulle gå opp. Det var godt da døra gikk opp og vi fikk komme inn i varmen og se på alt det fine av nisser og pynt. Bare se men ikke røre, var mottoet den kvelden, og julegavetipsene fulgte oss nok inn i de små nattetimer.

Vel hjemme i varm stue hos mor og far fikk vi hembåkkåake med rødost og varm kakaodrikke.

Kunne vi få det bedre? Snart gikk vi til ro gode og mette, i et iskaldt soverom og seng på loftet, godt fysisk utslitt, med i god psykisk balanse. Godt fornøyd med dagen som hadde vært. Kravene var små den gang, men til gjengjeld var det balanse mellom det fysiske og det psykiske. I vårt moderne samfunn snakkes det nå om barns fysiske dårlige helse, og hva man kan gjøre for å bedre den. Det synes som om barn fødes inn i et unaturlig passivt samfunn som vi voksne er skyld i ved å servere dem alt på sølvfat. Vi mener det så vel, og er ikke klar over at vi gjør kommende generasjon en bjørnetjeneste.

Skolebusser frakter barna til og fra, dette slapp vi da det var levelig for grendeskolen. Jeg minnes å brøyte meg vei selv med små føtter i fokksnø, skavler og høye fonner på vei til skolen tidlig om morgenen. I klasserom tilbringer barn store deler av dagen i sittende stilling, og foreldre kjører til og fra fritidsaktiviteter. Hobbyer er ofte TV, filmer og data. Mer enn noen gang bør vi voksne i det moderne samfunn skape mer aktivitet rundt oss i nærmiljø og hjem. Dette for å hindre livsstilssykdommer hos kommende generasjoner. Mer enn noen gang er det for mennesket behov for balanse mellom det psykiske og det fysiske.

Også en jakt

AV: ERIK LUND

Når en flyr i skog og mark, som vi har gjort i alle år, og observerer både dette og hint, er det ikke til å unngå at man skaffer seg noen hobbyer. En slik har for meg vært å skave utav koter jeg har funnet på våre turer.

Vedlagte foto viser tre produkter, og i bunnen på den største har jeg brent inn en kort historie, og her er det jakten kommer inn:

Kotens historie:

Vokste opp i bjørkeskogen mellom Brubakken og Vollfjellet. Høstet 15. september 1975 av Ego. Tonca og jeg hadde tenkt oss på jakt. Fra Oslo 14. sept. i strålende høstvær. Våknet den 15. med 25 cm med nysnø rundt Brubakken. Tenkte å gå opp

i høyfjellet, men måtte gi tapt. Eneste utbytte ble denne koten samt en hare. Den tok Tonca knekken på helt alene. Koten bearbeidet på Sofiemyr vinteren 75/76.

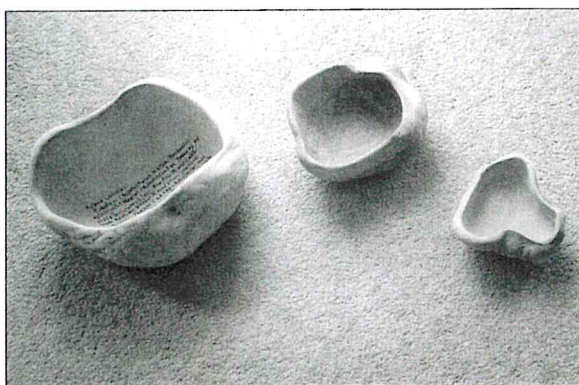
Haren hadde vel gjemt seg under en gran, brun pels som den enda hadde. Men det hjalp ikke mot Toncas luktesans. Jeg hørte bare et hyl, så var det over.

Det ble ingen ryper det året, men en skikkelig god haresteik.

Det ble å snu nesen hjemover for oss denne gangen, men jeg fikk jo et minne å tenke på hver gang jeg tok fram kniven for å skave ut "innholdet" av koten i løpet av vinteren.

Tonca i stand på Katikkmyra, vest for Gronesvollen. En stilstudie!

Råvarene er fra Aunegrenda

Navneduken hinna Molla

AV: ODDBJØRG RAMLO HOLDEN

På Drøyvolda bodde det to veldig begavede søstra, Marie og Margrethe. Det e Margrethe, i daglig tale bare kalt Molla e her skal fortel om.

Ho va fødd 17. juni 1911, og døde 31. juli 1989. Ho bodde og virka hele sitt liv heime på Drøyvolda. Døm drev småbruket sammen ette at foreldra gikk bort. Om sammuaren va a Molla oppi Drøydala på seteren med buskapen se lenge ho greide. Det va nok sjølve paradiset for hinna. Det va et åpent gjestfritt hus på Drøyvolda, sammuå ker travelt døm hadde det, se sett døm se ned og prata, hvis det kom folk innom. Og det gjor det stadig der, alle gammel og ung gikk inn der, og fekk bestandig traktering. At døm hadde my besøk, fe dokk her et bevis på. I 1977 fekk Molla den geniale ideen å sy en duk som alle som kom innom skrev navnet sitt på, og så snart ho fekk tid sett ho

Margrethe "Molla" Drøyvold.

seg og broderte. Den vise at naboas, slektninga, venna, hjemmehjelpa, hjemmesykepleiera, doktora og prest va innom og skrev "bumerket" sitt.

Duken ha i noen år vør på "vandring" i bygden, men i sammuår fekk e den i hus, og broderte ferdig siste navna, som Molla på grunn av sviktende helse, ikke hadde sydd. E ha prøvd å rekne navna, og ha kømmti te rundt 300 navn.

Molla hadde kunstneriske evna, og måla flotte landskapsbilder, spesielt fra setra, og hemtrakten. Ho måla og mye blomstermotiv på silke. E ha for eksempel et silkesjal med villblomster på. Men ho hadde alt for lite sjøtillit og ingen anledning til opplæring.

Håpe de her bilda gi dokk et lite inntrykk av duken (rød med kvit søm). Og no ska duken kammu tilbake te Drøyvolden, der den hører heime, og Roar og Eli Drøyvold fe passe på'n!

Navneduken
1977-1989 med
ca. 300 navn.

Ein draum

FRA HALTDALINGEN NR. 1, 6. JANUAR 1929. 10. ÅRGANG.

Eg drøymde eg satt oppå Våttå tett attmed den gamle kløyvavegen, som me enno kan sjå far etter, og som i farne tider var innaste vegen sudover dalen.

Det er hundrader av år attende i tida. Eg sit og ser ned i bygda. Elva blinker som eit sylvband der ho snor seg gjennom den myrkre skogen som står tett og stor på båe sider. Mesta heile bygda er skogkledd heilt opp til høgfjellet.

Berre nokre få gardar hist og her med småe rundingar. Og alle gardane ligg i solbakken der kornet mognar fort og nattekalden ikkje herjar.

I Øvstlia står den nye tjurrubreidde stavkyrkja. Ho står so høgt og fritt og skodar utover bygda og "kallar på gamal og ung, kallar på sjæla trøytt og tong, sjuk for den ævelege kvile". Og tett attmed er kyrkjegarden, der slekt etter slekt har funnet kvile.

Det kjem eit underleg tog frå sud etter den gamle kløyvevegen. Menn og kvinner i alle aldre, trøyte og sårbeinte sleper dei seg fram. Nokre hestar med kløyv på ryggen følgjer med. Det er fromme pilegrimar frå sud i landet, eller og kanskje fra Sverike eller fjernare land. Dei dreg no i flokk og fylgje nordover til Nidaros for å vera med i den store Olsokfesten 29. juli.

Det er kan hende sjuke og lidande folk med ein eller annan skavank, som voner å finna lækjedom ved St. Olavs sylvskrin. Eller er det kanskje brottsmenn som på ein eller annan måte har gjort ei illgjerning, men

som no ved rike gåver til St. Olav og Nidarosdomen vil bøte for syndene sine og freiste å finna fred og ro i samvitet. For helgenen i Nidaros hadde vunnet so stort ry for undergjerningane sine at folk heilt frå millom-Europa valfarta til lagt der oppe mot nord.

Ved det fyrste synet av bygda held pilegrimane rast og tek seg ei kvilestund, medan bøn og lovsong stig opp mot himlen. So dreg dei vidare mot nord på den lange tunge pilegrimsvegen.

Det kjem enda et fylgje fra sud. To kløyvhestar med ei likkiste på stenger millom kløyvsalane. To menn går attmed. Det er folk frå Os eller Dalsbygda som kjem med ein død for å gravleggja han i innvigd jord.

For Haldalskyrkja er nærmaste kyrkja og den kyrkje dei sokner til. Lang kyrkjeveg.

Tett ovanfor meg oppå høgste toppen av Våttån ser eg varden. Eg går dit opp. Ein stor haug med ved og tømmer ligg oppmura, og flintestålet og eldtendet ligg parat. Og vardevakt er sett til å vakte dag og natt. Nord i dalen, på Hinsværkfjeldet er det og varde.

Eg skvett til med at noko tuslar bak meg. Eg vender meg om, og synet som møter meg får meg til å skrike av redsle. Det står ein bjørn og glør på meg. Retteleg ein stor rugg. Han reiser seg på bakføtene og skal nettopp til å gi meg eit drag med labben. Men so vaknar eg. Og so er eg langt inn i det 20. århundre att.

Stykket var undertegna "Freia". I tillegg er det notert Ing.G, som tyder på at forfatteren er Ingeborg Grøt.

Guri-Besta i Guri-Stuggun

MARGIT KROGSTAD RAMLO HAR FORTALT TIL GUDBRAND GRØT

Guri Drøyvoll (1863-1941) var eldst av fem søsken. Foreldre var Lars Bersvendsen Drøyvold (1838-1909) og Ingeborg Hansdatter f. Megårdsmo, (1846-1876).

Etter at moren døde giftet faren seg opp igjen med Margrethe Hansdatter Kjeldsberg Haugen (1847-1907). Hun var oppfostret på Bårdshaug i Ålen. Det ble fire barn i dette ekteskapet. Lars leverte fra seg gården i 1908, og delte den da på sønnene Bersvend og Hans som opparbeidet hvert sitt bruk. Guri vokste opp heime på Drøyvollen, og hadde et lite loft til disposisjon. Guri fikk to barn, Ingeborg (1885-1939) og Anders (1888-1964). Far til barna var Jon Karlsen Sundt fra Aursunden. Han var bror til Kristoffer Sundt som ble gift med Gunnhild, tante til Guri.

Jon Karlsen Sundt jobbet rundt på anlegg, men var da innom Drøyvollen ved noen anledninger.

Men Guri fikk ikke noe hjelp av ham i oppfostringen av ungene. Da barna var 11 og åtte år gamle fikk hun et barn til, Ingebrigt (1896-1973) med smeden Hans som kom til Drøyvollen, men som ikke ble lang tid i Haltdalen.

Alle tre barna vokste opp på Drøyvollen, og Guri hadde det ikke enkelt. Det var ikke mye å hjelpe seg med.

Ingeborg kom som kokke på anlegg og ble kjent med Andor Ramberg fra Lofoten. De ble gift og slo seg ned i Haltdalen, og barneflokket ble 10.

Ingebrigt vokste da også opp på Drøyvollen. Han kom inn på jernbanen, og fikk tatt opp et lån med Nils Krogstad og Ellef Bakken som kausjonister, slik at han fikk gå jernbaneskolen. Han kom til Ringeby stasjon og bosatte seg der i området. Han stiftet familie og fikk seks barn. Han drev med fotografering som hobby og fikk laget prospektkort.

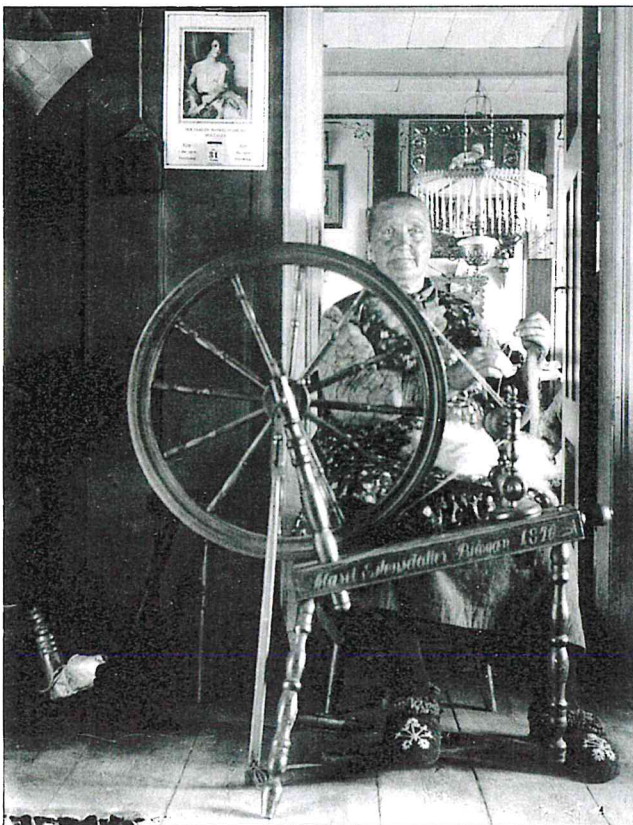
Anders som da også vokste opp på Drøyvollen, begynte i det militære og var underoffiser. Han begynte i politiet i Trondheim og stiftet familie og fikk fem barn. Anders var en allsidig kar. Han opptrådte med polsdans, blant annet under landsutstillingen i Bergen i 1910. Han danset da med Oline Flaten fra Glåmos. Han skrev dikt og revytekster.

Selv om Guri ikke ble gift fikk hun mange etterkommere, i alt 21 barnebarn.

Guri stelte godt med ungene sine, selv om det nok var svært trasig for henne. Hun fartet rundt omkring på gårdene i bygda og tok diverse arbeid. Hun fikk mange steder ullposer for arbeidet. Hun kala ulla og spant og batt. Hun var flink med hendene. Hun leverte krusavotter som det ble noe betaling for. Hun drev også med litt rosemaling og laget pynteting av det hun fant i naturen, særlig kongler, røtter og kvist. Hun hadde dessuten et godt humør. Hun var velkommen der hun for rundt på gårdene og hjalp til. Hun fikk navnet "Dagsavisa" da hun bragte nyheter med seg der hun kom.

Da Guri flyttet hjemmefra fikk hun tak i ei litå brakke som hadde stått i Svølgja siden anleggsarbeidene der.

Med god hjelp fikk hun brakka flyttet til tomt hun fikk under Drøyvollen. Det var et lite hjørne der gammelvegen gikk opp fra riksvegen over Drøyliene. Hun hadde det pent i den lille koia hvor det også ble påbygd do og et lite vedskjul. Her bodde hun til i 1919 fikk tak i gammelstuggu på Bakken. På parsell under Drøyvollen, like nedenfor der koia sto ble Guri-stuggu, som den ble kalt på folkemunne, oppsatt. Denne står fortsatt ved krysset mellom riksvegen og Drøylivegen.

Guri-besta ved rokken i døråpningen mellom de to stuene.

Guri utenfor brakka ved jernbaneanlegget, hvor hun hadde stellet. Personen i midten er vel baneformann Nils Krogstad.

Utafor Guri-stuggu ved begravelsen til Guri i 1941.

Hun stelte godt i nyhuset og fikk det trivelig her. I rommet som hun brukte mest hadde hun senga si, bord og komfyr. Og så hadde hun ei "nystuggu".

Året etter at hun hadde bygd huset startet ombygging av jernbanen i Drøyliene med skjæring og fylling som erstatning for den store trebrua. Dette ble et omfattende anlegg som tok sin tid. Det ble satt opp brakke for anleggsarbeiderne på andre siden av Vonnbekken. Her fikk Guri vasken og stellet for anleggsarbeiderne. Dette ga ei "fast" inntekt. Hun var da 57 år. Etter at hun fikk vaskejobben ble hun mer heime, og slapp farting rundt på bygda.

Guri stelte til god mat og var svært godhjerta. Rett som det var inviterte hun folk inn på kaffe. Da hadde hun stekt lapper. Hun hadde ei lita plate som hun la på vedkomfyren og stekte på. I tidligere tider tok hun arbeid rundt på gårdene, både i og utenfor bygda. Mange somrer var hun onnataus i Kuråsen på Glåmos.

Etter hvert som barnebarna voks til hadde hun mye besøk, og hun stelte godt med ungene. Hun ble kalt Guri-besta både av ungene i Ramberg og på Drøyvoll. Også andre unger i nabolaget kalte henne det samme. Guri batt krusalabba og ga bort til ungene. Oddbjørg Ramlo fikk også til jul i 1937, og dem har hun fortsatt bevart.

Guri fikk det bra på sine gamle dager. Kirsti Drøyvolla, som Guri var tante til, lå med henne om nettene de siste åra. Også den natta Guri døde lå Kirsti med henne, hun var da 16 år. Kirsti merket ikke noe før om morgenen da tante ikke våknet mer. Hun hadde bare sovnet inn. Hun var aldri til doktor.

Denne prologen som kom i avisa, var skrevet av nabo Marit Haugen til Guri på 70-årsdagen hennes 11. november 1933:

Prolog

Vi er samlet i kveld hos a Guri til fest.
I sin lune stue ho ha funni "hjemmet er best".
De millioner av skritt ho kring Drøyvollen har gått
ho ha elska den plett hvor hennes vugge ha stått.

De e så koselig inn åt a Guri å sjå,
for ho ha ingen mann som sett sturen og grå.
Ho ha funni det best å åggå se sjøl,
og derfor ha a så godt humør.

Den skjønneste håndskrift du skrive kan
å låsså det kan du som en prestemann.
Du va tenkt te nå anna, der du i din vugge lå;
med skjebnen kan vær både sur og grå.

Han Foros han skrev; men han visst itj stort
om det skjønneste arbeid a Guri ha gjort.
På kunstens område du patent kan ta,
for ingen arbeide så solid og bra.

Så vil vi da nu, før vi går her i frå
få ønske din alderdom bli lys og bra,
og at du med smil iblandt oss går.
Av minner vil vi flette en krans om ditt hår.
Lenge leve!

Tjørrubrenning

Av: NILS REITEN

Går du mye i skog og mark og er interessert i kulturminner, så bruk øynene godt. Det er mange merker etter gammel virksomhet i næringslivet.

Kulturminner

Kolbotner er godt kjent fordi kolbrenning og miler ligger nokså nær opp vil vår tid. Denne virksomheta foregikk på 17- 1800 og trekol var nødvendig for smelting av kopparkis.

I dag er trekol mest kjent som grillkol som blir importert fra utlandet.

Ovner og slagghauger etter jarnbrenning er også kjent, men kan være vanskelig å finne. Sjå etter slagghauger. I bekkefar der det har vært jarnovn på reinkanten er det også mulighet for å finne slag.

Dyregraver og andre fangstinnretninger finnes i terrenget. Tufter etter hus, slåttebuer, koier, gamle kjøreveier og tømmerløyper kan ennå være synlig i terrenget.

Navn på terrenget forteller oss mye om virksomhet fra eldre tid. Særlig om slåtteteiger, beiteløkker, setervoller, hogstteiger m.m.

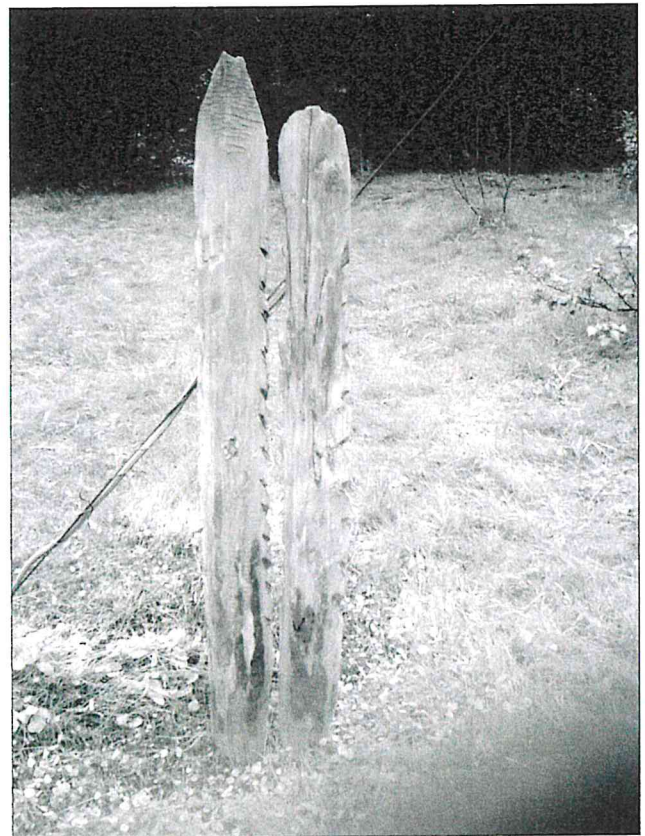
Eks: Blæsterbekken: Jarnbrenning. Tjørrubuslættet: Slåtteig der det har stått hus som har vært i bruk ved tjørrubrenning. Bursdalsmyrene: Dal og myrområde der det var gjømt unna mat da Armfeldttoget passerte Gauldalen. Sveåsen: Skogteig som har vært snauhogget i eldre tid.

Holtålen kommune har gjort et utmerket arbeid med å registrere kulturminner. En henvisningstabell til sektorkart for kulturminner gir god oversikt over minnesmerker en kan være interessert i å oppsøke.

Denne artikkelen skal ta for seg tjørrubrenning og spesielt tjørrumiler i myr. Det var derfor aktuelt å finne noen av de mileplasser som tabell og kart gir henvisning til.

Fotografi av miletomter var ett av formålene. Sammen med en god kjentmann, Harald Brekken, foretok vi sammen en befarings. Hessdalsliene har på kartet mange merker for miletomter. Vi foretok et forsøk her, og fann miletomter etter anvisningen.

Dessverre var disse tomtene så gjengrodd at de ikke var egna for foto. Det ville bare vist vanlig natur. Neste forsøk var Heggset, der det etter tabellen og kartet skulle være en samling tjørrumiler. Her var også milene for det meste gjengrodd. På ett sted var det igjen åpninger etter to miler med en vasspytt på omtrent en kvadrat-

Kloppingsklauninger fra tjørrumile. Disse har hakk i sidene for at tjørru skal renne gjennom. Kloppinga er fra ei mile med rund botn. Det finnes også miler med kvadratisk botn.

meter. Dette vart fotografert, men viser ikke fullgodt hvordan ei tjørrumiletomt har sett ut. Andre bilder vil bedre vise størrelsen på miletomter.

Det ser ellers ut til at de minnesmerkene og den form for tjørrubrenning som blir omtalt her er lite kjent blant folk flest. Det er en næring og en kultur som har gått i glemmeboka. I dag kan en ennå sjå en del av disse vasstjønnene som viser fortidas tjørruværkje. Mye av dette slaget er gjengrodd. Samme veien går det etter hvert med dem alle. Det er bra at noe er kartlagt slik at ettertida har noe å holde seg til om en eller annen skulle vise interesse for denne kultur og næring.

Akkurat når denne artikkelen er under skriving ser jeg en reportasje i Arbeidets Rett at det i Folldal er tatt opp igjen tjørrubrenning i gamle tjørruhjeller (tjeller). Dette er hjeller som er murt opp av stein og slik er blitt bevart gjennom tida. Tjørruhjellene våre har vært plassert i en jordbakke og er derfor lett forgjengelige etter bruk.

Tjørruhjeller oppmurt av stein er ukjent for meg. Og jeg tror ikke de har vært i bruk i Gauldalsområdet. Men skulle noen ha kjennskap til, eller finner noen slike, så ville det være et interessant historisk funn.

Tjørruværkje, tørrumile

Merker etter tørrubrenning i myr er som regel godt synlige. Finner du små vasspytter på en liten myr, eller i kanten på ei stor myr, så kan det være tegn på at det har vært brent tjørru. Merke på at disse vasstjønnene skiller seg ut fra de naturlige er at de har skarpe kanter som viser at de er tilarbeidet med handredskap en gang langt atti tida. Stikk en stav nedi vatnet og kjenn etter om det ligg et klopping der.

Den kloppinga er halvklauvninger som har vært botnen på mila den gangen brenninga var i gang. Da mila var i bruk lå denne botnen i vassflata.

Årsaken til at denne kloppinga nå er kommet langt ned i vatnet er det lange tidsrommet siden dette var i gang. Treklauningene har sokket ned og myrene har vokst opp en del i det samme tidsrommet.

Den virksomheta som omtales her har skjedd i tidsrommet 1400 til 1900. I en del av denne tidsperioden er det kjent at det var et kjølig klima i landet vårt. Perioden er nevnt som en liten istid. Skog og vegetasjon hadde det vondt på denne tida. Det var mange uår med regn og delvis snø sommertid, med den følge at det ble dårlige avlinger og nødsår.

De vekster som tålte dette klimete godt var myrmossene. De rett og slett koste seg i de kalde og regnfulle somrene. Derfor har de vokst opp og gitt et annet bilde av naturen i dag enn det som var tilfelle for 3-400 år sida.

Skogområder på flat mark er blitt borte og er blitt til myr. Slike myrer har mye treverk under torva. Denne prosessen kan også ha årsaker som ligger lenger bak i tida enn det tidsrommet som blir omtalt her.

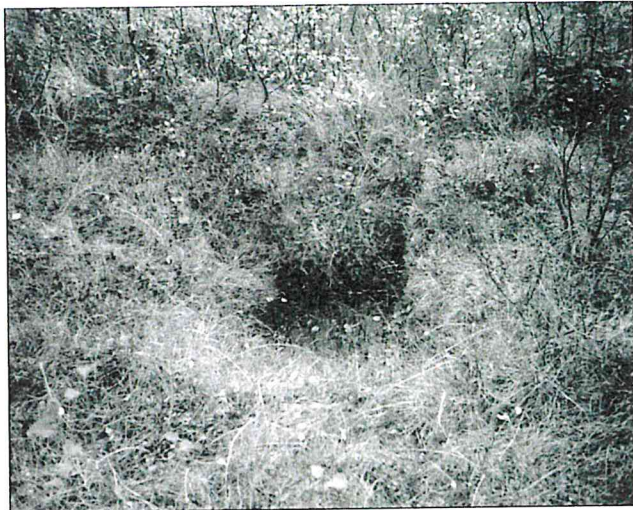
I tida 15-1600 var også jarnbrenning i gang. På 1500 kom oppgangssager i bruk i Norge. Noe som kunne gi mulighet for tømmerhogst og produksjon av trelast.

Det kan tyde på at virksomheta i skogbruket har vært stor etter den tids målestokk.

Tjørruværkje er et gammelt navn på tørrumile i myr. I Singsås har vi navnet Værkjemyra flere plasser der det har foregått tørrubrenning. Navnet mile ser ut til å ha kommet i bruk på 17-1800 da kolmiler vart tatt i bruk.

Råstoff, oppbygging og brenning av mile

Til brenning i myr måtte en velge en plass der grunnvatnet sto høgt. Undergrunnen måtte være tett så ikke tjørru forsvant ned i jordsmonnet. Derfor finner en

Merke etter ei nesten gjengrodd miletomt ved Heggset i Hessdalen. Denne ser ut til å ha vært kvadratisk.

merkene etter virksomheten på små myrer eller i kanten på større myrer. Ei grunn myr med hardpakka moreneleire under var ideelt.

Råstoff til tørrubrenning av den type som blir omtalt her er tyristubber. Rotpartiet på store furutrær er sterkt innsprengt av tørrustoff. Ferske stubber er ikke særlig eigna. Gamle stubber, 50 år og mer er best. Da har yteveden råtne bort så tyridelen er snau og naken og godt eigna for opphogging til flis. Til opparbeiding av flis er det ikke bra å bruke sag. Rester av sagflis på ved i mila kan følge med tjørru og derfor gjøre den mindreverdig.

Før 1800 var dette med sagflis ikke noe problem fordi tverrvedsager først kom i bruk på slutten av 1700. Jeg har sett noen utgravninger av miletomter i myr. Det har skjedd ved skogsgrøfting og på dyrkingsfelt. På kloppingstokkene som har kommet fram er det ikke brukt sag til kapping av enden. Det tyder på at mila er fra 1800, sjøl om det ikke er noen sikker aldersbestemmelse.

Planlegging og oppføring av ei tørrumile måtte ta noe tid. Bryting av tyristubber og hogging til flis var nok et både tungt og tidkrevende arbeid. Så skulle flisveden tørkes. Graving av tomt for mila og kløving av stokker som skulle bli underlag for mila hørte også med. På grunn av at veden trong tid til å tørke, kan en tro at det ville gå med et år fra starten av arbeidet til produktet, tjørru kunne bli øst opp fra milebotnen. Samtidig fikk en også en del trekol som vart rekna for å være av god kvalitet.

Da det ofte er merke etter to miletomter i lag, så en kan stille spørsmål; var det to arbeidslag som gikk

Tjørruværkje (tjørrumile). Merke etter tjørrubrenning i myr. Ligger ved seterveien 0,5 km sør for Bjørnåsvollen i Singsås.

sammen om brenninga, eller var det rasjonell størrelse på milene, slik at hvis de ble for store ville det bli vanskelig å styre brenninga på slutten? Ved brenning måtte det alltid være tilsyn for å styre prosessen. Helst to mann for å gå på skift.

Bruk av tjørru og trekol lokalt.

Tjørru og trekol har vært kjent og brukt i lang tid bakover. Hvor lang tid tør jeg ikke spekulere på. Den eldste beretning om bek, som er et tjørruprodukt, står i Bibelen. Det var skipper Noa som fikk beskjed om å tette arken med bek, men det er ikke skrevet noe om at Noa drev med tjørrubrenning. Det sannsynlige er at det på den tida dette ble nedskrevet, var asfaltbek fra åpne oljekilder i Midt-Østen kjent.

Tjørru var et allsidig bruksmiddel. Først og fremst til smøring på treverk for bevaring mot råte og slitasje. Hus med laftevegger hadde godt av et tjørrulag på utsida. Kjøremusjon av alle slag vart tjørrubakstra for bedre å stå mot tidens tann.

Sko og lærtøy vart smurt med tjørruprodukt. Dyrefett kokt sammen med tjørru var godt egna til slikt bruk. Til skismurning var tjørru nærmest enestående. Påbrent over åpen varme ga denne tjørrusålen godt vern mot sli-

tasje og alltid god glid på skiene. Tjørrubreining av båter, både utvendig og innvendig var vanlig og nødvendig.

Til medisinsk bruk var tjørru et universalmiddel. Tjørruvatn, en liten del tjørru kokt sammen med vatn kurerte alle slags plager i luftveier og mageregionen ved passende inntak. Påsmøring utvendig mot utslett, sår og plager var også effektivt. Tjørrudamp ble brukt mot smitte og bakterier, særlig i tider med forkjølelse, lungebetennelse og tuberkulose. Det var vanlig at det sto en tjørrukopp på ovnen for å gi damp i huset i kritiske perioder.

Tjørru kan bli kokt inn til en fast masse. Dette er bek som har mange bruksområder. Mest kjent for oss av gammel årgang, er bekkatråd. Lintråd vart tvinna sammen av fire tråder og var spesielt egna til produksjon og reparasjon av lærsko.

Trekol har vært kjent fra tida før vår tidsregning. Fra først av vart det brent i kolgroper. Brenning i kolmiler kom vel på 16-, 17- og 1800-tallet. Etter at sprengstoff vart tatt i bruk til utvinning av gruvemalm, vart behovet for trekol stort til smelting av kis og malm. Til smiing av jarn var også kol helt nødvendig. Kol fra tjørrumiler var kjent for å være bedre enn kol brent av anna trevirke.

Omsetning og salg av tjørru

Tjørru har vært en eksportartikkel fra Norge. I en handelsberetning fra Trondheim 1737, går det fram at det ble skipa ut trelast til Portugal og Spania. Noe trelast, tjørru og bek gikk til den Franske vestkyst. Tjørru vart solgt til Amsterdam, Århus og København. Det er grunn til å tro at produksjon fra bygdene våre også har hatt andel i slike leveranser.

Tjørruproduksjonen vart etter hvert mer industrialisert. I 1863 kom en treoljefabrikk på Hollaneset i Hemne. Produktene der var terpentint, tjørru, kol, tresyre og tjørruolje. Det er nevnt en årsproduksjon på 7000 liter treolje og 40 tynner tjørruolje.

Dette er eksempel på konkurrenter til den produksjon som er omtalt i artikkelen.

Slutten av perioden ved brenning i myr

Tjørrumiler i myr fikk omkring 1900 flere konkurrenter. Treoljefabrikker er nevnt i avsnittet foran. Tjørrutjell kom i bruk. Det er ei mile som er mindre arbeidskrevende og gir snarere resultat. Dessuten kom tjørruovner og retorter som konkurrenter.

Men den artikkelen som slo ut både trekolbrenning og tjørrubrenning for alvor var steinkol. Fra steinkol var det både enkelt og billig å vinne ut steinkoltjørru og en masse biprodukter.

Likevel har det blitt produsert en del tjørru i miler fram til omkring 1950. I Holtålen var vel Olaf Grønset den siste som drev noe med tjørrubrenning. Han brente den siste mila i 1945 ved Breittjønn. Hobbybrenning av tjørru til eget bruk er i gang den dag i dag. En enkel metode er å bruke et jarnfat. Fatet må være åpent i en ende. Fyll fatet med tyrispik, legg et lokk over med et passende hull i midten. Spa opp ei rund grop i marka og sett ei bøtte eller liknende kopp i botnen. Vend opp ned på fatet og sett det ned i gropa slik at hullet i lokket kjem over bøtta. Nedre del av fatet må bli dekket til godt med jord. Så er det bare å legge et lag med godt brennbar ved omkring fatet og tenne på. Tyriveden inne i fatet vil da etter hvert bli så varm at tjørru renner ut og ned i koppen under. Denne metoden skal være godt kjent i bygdene her.

Er du nybegynner og vil prøve, så sett i gang. Det kan lønne seg å høre og få råd fra noen som kan kunsten fra før. Lykke til!

Syng meg en sang

Syng meg en sang
om lyset ved nyårstider
Så skinnende blåhvitt og svalt
Før sola opp over åsen stiger,
og skinner ned over snøhvite lier,
og farger alt i rosa og gull.

Syng meg en sang om lyset
i den blå timen før sola kommer.
En fortryllet stund, så ren og skjær.
En øredøvende stillhet føles,
uendelig langt fra sol og sommer,
i en verden av is og snø.

Syng meg en sang
om lyset om stillhet og fred,
i hjerte, tanker og sinn,
når mørke sorger trenger seg inn,
i stedet for kjærlighet.
Da syng meg en sang, ennå en gang.

Syng meg en sang om vinter,
om skjønnhet, og følsomme sinn.
Som kan fange de gode minner,
fra siden og ta dem inn.
Da syng meg en sang ennå en gang

Målly Gjersvoll

Med røtter i Ålen

AV: ANNE SOFIE STEEN

Da mine røtter er fra Ålen, Ustu Hov på morsiden og Saksvolden på farsiden, har jeg som barn og ungdom tilbragt ferier sommer som vinter i Ålen og Hovsvolden ved Riasten.

Hos min onkel Jonne, John Hov på Ustu var min barndom bare glede og gode dager. Han var verdens snilleste onkel. Hans favoritthest Sonja fraktet oss til Riasten alle somrer. Den var hans gode venn, men likte seg aldri ved Riasten. Hesten ble påsatt hyllklopp på forbeina, men ble aldri satt i tjør. Onkel Jonne ville ikke hesten så vondt.

Dette gjorde at hesten satte kursen mot bygda igjen, så det ble mange turer for onkel Jonne til Sjøsen for å hente henne tilbake.

Min mor Gudrun Aas, født Hov, setret for onkel Jonne på Hovsvolden i mange år. Min søster Ingrid, som gikk fra oss i 1995, og jeg var med i alle år og hadde fine somrer der. Senere kom også søster Guri med.

Vi brukte faktisk 12 timer med hest og kjerre fra "sletta" og fram til Hovsvolden, inkludert middagsrast ved Hovsbua ca. midtveis på ferden. Med stor glede har jeg sett Hovsbua satt i stand på en fin måte. Noen ganger gikk min onkel "Bibbi", Bergsvein Hov, og jeg med kyrne over Kjølén.

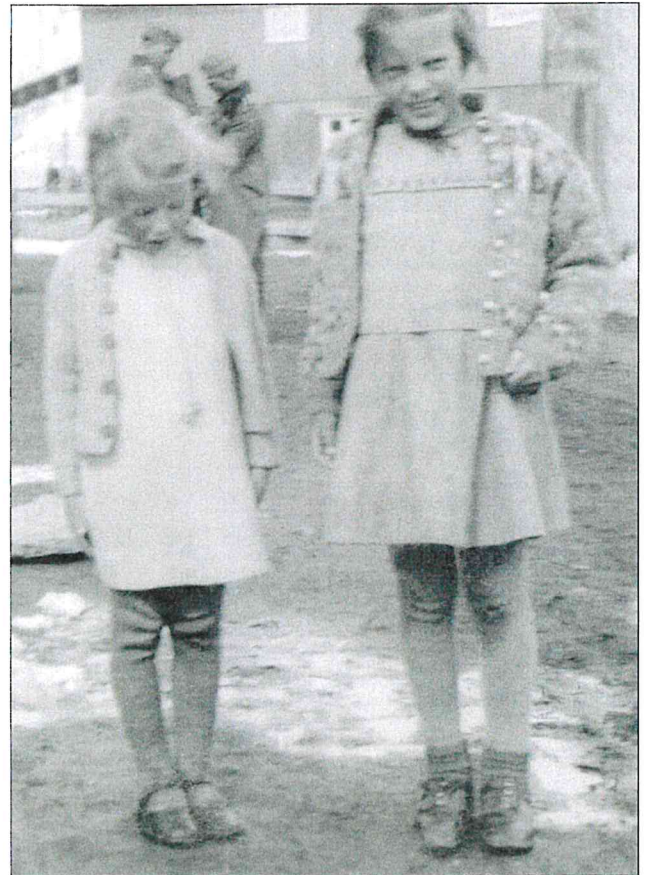
9. april 1940 evakuerte min mor, søster Ingrid og jeg til Ålen fra Trondheim. Far fulgte oss til stasjonen, og det var uvisst når vi skulle møtes igjen.

Så vidt jeg husker brukte vi ni timer med toget til Ålen. Det stanset et godt stykke fra perrongen, så vi måtte hoppe ut i store snøfonner.

En av opplevelsene fra Ålen de første krigsdagene står meget klart for meg ennå. Tyske fly kom sydfra i lav høyde og skjøt med maskinkanoner på sin ferd gjennom bygda. Vi to søstre og kusine Ruth Aas, som var evakuert til Saksvollen lekte i Nordistuggu Hov. Vi sprang og la oss under stabburet. En kule gikk gjennom nordre vegg i våningshuset, gjennom en seng og ned i gulvet. Samme dag under dette raidet ble fru professor Ansteinson skutt og drept ved Rugldalen. Hun var mor til en senere skolevenninne av meg.

Min far kom av og til på besøk, en gang syklet han fra Trondheim og tilbake.

I aprildagene ble det slaktet gris i Ustu Hov. Jeg var tilskuer til prosessen, også når blodet ble rørt og blodpudding laget. Dette skulle være til middag, men jeg

orket ikke å spise den. Min onkel "Bibbi" sa at jeg værsågod skulle spise, men den ble spyttet ut i snøen, som det var rikelig av i aprildagene 1940. Jeg har aldri spist blodpudding senere. Dette fortalte jeg onkel "Bibbi" i voksen alder, og han svarte: Var jeg så slem?

Vi ble i Ålen til juni måned 1940 før vi reiste tilbake til Trondheim.

Dette var noen korte glimt fra mine barneår i Ålen. Mange reiser har det blitt senere, til vårt kjære Riasten gjennom mange år. Besøker kirkegården hver sommer og ser mine forfedres gravsted. Det er en fin kirkegård og fredfullt å gå der.

I 1948 traff jeg ham som senere ble min ektemann, Egil. Vi har vært gift i 52 år nå. Han ble med en tur til Riasten det året, og tapte sitt hjerte til stedet og fjellet, først ved Hovsvolden, og fra 1968 i egen hytte ovenfor Renolsvolden.

Barn og barnebarn er også i større eller mindre grad blitt fjellets venner og glade i naturen.

Gammeljamsk eller norsk

AV: ERLING BØHLE

For ti år siden ble jeg gjort kjent med at jeg hadde mange slektninger i Sverige. Det hadde seg slik at oldemor Dragmyrhaugen, Marit fra Nyhusberget i Melhus hadde to brødre som begge reiste til Sverige. Den enes barnebarn, Valle Olsson, drev slektsforskning, og lette etter sin norske gren. Via mange kanaler traff han mor, som var hans tremenning. Valle har ei søster, Ingeborg, som bor i Svenstadvik ved sørenden av Storsjøen. Første gangen jeg traff henne, ble jeg forundret - over språket hennes. Hun snakket liksom ikke skikkelig svensk. Hun sa ikke jag. Hun sa je som på Røros eller i sørlige delen av Hessdalen. Hun sa ikke lingon, hallon, hjortron som svenskene sier, men lyngbær, brennbær og mylt.

Noen år seinere kom jeg i Østersund over ei bok med tittelen Olas jamtskola, der det på framsida står: Jamska e språke vårt. Etterhvert som jeg leste den boka, gikk det opp for meg hvor nære bånd det har vært mellom Trøndelag og bygdene på andre siden av grensa.

Vi lærte vel alle på skolen at Jemtland, Herjedalen, Særna og Idre var norske bygder fram til freden i København i 1660, men at norske dialekter har holdt seg i Jemtland i over 300 år, er vanskelig å tru.

Olas jamtskola er skrevet av Ola Gerhardt Henriksson. Han er kjent for jemtlandingene som spellmann, kunstner og som oppleser i Radio Jemtland. Han har skrevet flere bøker om jamtmålet som han gjerne vil bevare.

Å gjengi fra boka blir vanskelig. Den må leses. Jeg skal imidlertid ta med noen setninger og noen enkel-

tord for å vise hvor likt norsk denne dialekten er. I en slik sammenheng er både Ola Henriksson og jeg nødt til å skrive noen ord lydtrett.

*Dotra ha nyss førlova se ma a Pe noli gåla
No kan je fel få e pepparkauko
N hen fraugrana kanskje skull dauge te julgran?
Ne, je tyttje atte hu e skranu a de e før grest emilla
kvistom*

Her er noen enkeltord med svensk oversettelse:

tullot	sinnesvag
ørstolan	øronen
kask	kaffegøk
kreka	kor, kalvar
jolber	smultron
hukker	småskratta
sladdertaska	skalleraktig kvinnfolk
atåbak	baklænges
grasser	leka
glåm	titta, glo

Til slutt en liten historie fra skolestua der frøken sier: Tills i morgon måste Stina kunna psalmverserna som et rinnande vatten. Stina svarer på sitt jamtmål: De e bære de atte je ha så stutt komihaug.

Så er det vel dessverre slik at jamtmålet forsvinner like fort som dialektene oppunder fjellbandet.

Vedhogging og matematikk

AV: NILS REITEN

'N Arn var en traust ærbeskar som itte for med fusk å fanteri.

Ve itt høve to'n på se å høgge opp nåen famna bjørkved for'n Per som åtte skogen.

Noen gode rådgivara rådd'n Arn te å sett opp veden i hælvmamma, for da stei de te mye fortar for å få oppgjør fær fulle famna.

Arn tykt de va itt gått råd. Hæn ærbeitt trutt å hardt. Men no forhill de se slik at'n Arn hadd itt lik

stor kunnskap i matematikk som'n hadd i å bruke øks og sag. Hæn sett opp hælvmamma som i mål va 1x1 meter. Da ærbeet va ferdi, kom'n Per for å måle opp vedpartiet. 'N Per villa itt gå med på at 1x1 meter stabla va hælvmamma. Men'n Arn hadd itt gått motargument: Du må da skjønne du å Per, at når en hel famn ved e to meter lang og to meter høy, så må en hælvmamma værrå en meter lang og en meter høy!

Ønum-fæn

AV: ERIK LUND

Forsøk på lydskrift, for å pirre leseren litt med denne overskriften. Det er jo så vanlig med gjettekonkurranser nå for tiden, både på radio og fjernsyn.

Som kjøper og leser av juleheftet Oppunder fjellbandet i mange år (24?) med et mangfold av skribenter fra Haltdalen og Ålen, enkelte utflyttere, samt andre, kan jeg ikke i farten huske mange innlegg fra hyttefolk, om noen i det hele tatt. Lysten til å sette ned på papiret noen nostalgiske bemerkninger kom da kona og jeg her om dagen snakket om en nabo vi hadde da vi bodde like utenfor Oslo i Oppegård i mange år. En pensjonert gartner hadde fortsatt sin enebolig med fruktbar hage, hvor vi kjøpte epler og noen fantastiske plommer. Vi ble av og til invitert inn på et glass hjemmelaget eplevin, og en gang da han var blitt riktig gammel, da ytret han: Jeg skulle ønske det finnes en hage også på den andre siden! Uten å legge religiøse overtoner i dette kan jeg godt omskrive det for meg og min kone Ruth (f. Brodtkorb Danielsen): Måtte det være mulig å finne igjen Aunegrenda på den andre siden!

Etter over 60 år i grenda, hver påske og sommerferie, har det ikke vært vanskelig å skrive et "fanbrev" til denne bygda.

Første gang i grenda var i 1939. Min far som var ansatt ved jernbanen, og som telegrafist hadde tjenestegjort ved flere stasjoner, hadde ønsket seg et feriested i Gauldalen. Derfor leide vi første etasje i våningshuset på Lian, for å se på Brubakken som var til salgs. Vi hadde en hyggelig ferie på Lian, og vi ble tidlig vekket hver morgen, da Sven Lian slo den store neven sin i nova for å vekke de på loftet som skulle ut på onnearbeid.

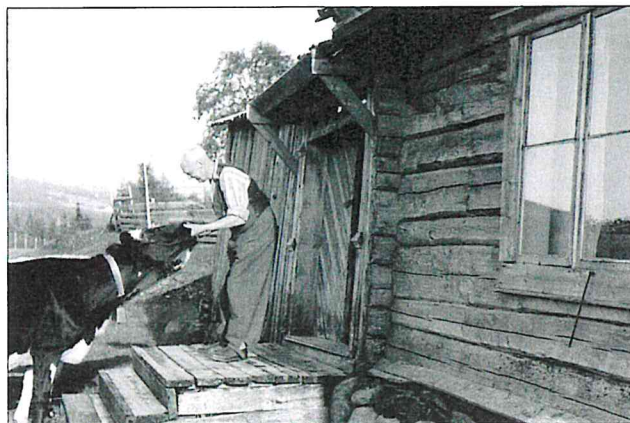
Brubakken ble kjøpt, og stua ble mor og fars feriested fra 1940 til 1958. Da ble sommerstua på Jamtvol-len overflødig, og kjøpt av far og satt opp høyere på eiendommen. Mine foreldre flyttet da inn i denne og brukte den som feriested fram til sin død. Gammelstua ble revet etter hvert.

Når det gjelder de andre bygningene som stod på eiendommen, så kjøpte en mann fra Røros driftsbygning-en på Brubakken allerede under krigen. Det var stort fint tømmer i fjøsdelen, og det ble hytte på Røros. Stabburet som sto utfor veien, ble stående i mange år, men måtte bort ved veiutvidelsen. Og vi slapp å erstat-

Min far i prat med sin fetter Arne Bjerke fra Mosand ved Støren.

te knuste ruter etter seterhelgene. Det var den gang da folk i mer eller mindre opprømt stemning gikk hjem på morgenkvisten. Tyske soldater brøt seg inn i stua under krigen da det var russia i bygda, men ødeleg-gelsene var små.

Min far hilser på firbente veifarende.

Gammelstua lå helt nede ved veien, og vi hadde mange dyr rundt oss til stadighet. Kyr var det på alle gårdene, noen hadde også geiter. Av og til var det besøk av unghester som gikk løs i marka. Og så var det trivelig trafikk på veien. Daglig var det noen med hest og kjerre som skulle fram i et eller annet øyemed, gjerne handling. Den gang var dette mannfolkarbeid, selv om han nok hadde med handleliste hjemmefra. Og da hadde man tid til å stoppe og slå av en prat.

Et koselig minne for oss å tenke på var når post-Arnt kom kjørende, ofte syngende på en kjær melodi og med vakker stemme.

Brubakken og Aunveien på 50-tallet.

Et senvinterminne som også er trivelig å tenke på er dugnaden for å hente inn engslåtten; når det kom 10-12 hester med fulle høyskrin etter hverandre på skikkelig vinterføre, noen hester med bjeller som klemtet i kor. I dag raser bilene forbi, kanskje får vi en liten hilsen fra hornet hvis de ser oss utenfor husene.

Vinteren 1943-44 ble NTH stengt, og da tilbrakte jeg mange måneder på Brubakken. Vi var mye sammen med Bjarne på Jamtvollen. Vi hogg favnevis med bjørkved for Per Grøt i Hallkrok-skogen, og vi matauket. Det var gjemt hagler både på Jamtvollen og i Jonsøya. Når vi hadde forsikret oss om at det ikke var tyskere fremme i bygda, plasserte vi løpene i gummistøvle, dro buksebena utenpå, skjeftet i ryggsekken, og dro til fjells. Og det ble en del fugl på høstparten.

Bjarne og jeg var også flisgutter for to ingeniører fra veivesenet som stakk ny vei fra stasjonen og opp til brua over Hulta. Den skulle gå over Ruskåsen videre langs Hulta ovenfor Jonsøya, krysse eksisterende vei øst for Hummeråsen for så å svinge i en stor bue bak Brubakken og ned til brua. Dette prosjektet ble det ikke noe av.

Nede ved veien fikk vi god kontakt med grendas beboere, men selvsagt best med naboene. I de første årene på Brubakken var det artig å være med på slåtten. Det var livlig på Jamtvollen den gang det var fem mannfolk og tre av det andre kjønn som mer eller mindre jobbet ute på jordene. Nede i Jonsøya var det roligere, men ikke mindre hyggelig hos Kristine og Bersvend. Vi ble godt kjent med flere generasjoner fra Nordaunet og Midtaunet, delvis også lenger øst.

Ruth og jeg giftet oss i 1950. Da hadde Ruth den sommeren kjøpt Simensvollen av Per Grøt. Men Ingeborg, Pers søster ba Ruth kalle stedet Lisbethseter etter Ane-Lisbeth som hadde setret der tidligere.

Foruten denne setra hadde det tidligere vært tre til på Gronsesvollen: Alet-setra, Jørihølet (navngitt av svoger Knut Brotkorb Danielsen), og Fastesetra. Sistnevnte var i full drift med Bergljot og Halvard Grøt som eiere. Med dem hadde vi et nært forhold helt til de ga opp seterdriften på slutten av 60-tallet. Det ble mang en hyggelig prat hos hverandre, og ofte en kaffekopp på trammen. Morgenfugl som jeg var, dro jeg ofte separatoren om morgenen etter at kyrne var melket.

Johan Hagen ("fra Trøndelagen") var innom oss når han var på sine streiftog i grenda. Buret på Brubakken i bakgrunnen.

Deres tre barn og våre to hadde mye glede av hverandre. Selv etter at vi flyttet til Brubakken i -72, hadde vi fortsatt mye kontakt med våre tidligere naboer. Var de på besøk i Aunan, stakk de gjerne innom, og vi var alltid velkommen hos dem fremme i bygda. Både Bergljot og Halvard hadde alltid en lun bemerkning og et glimt i øyekroken. Jeg minnes flere småepisoder. En gang Hallvard var på tur fra bygda stakk han innom på Brubakken for en prat og en kaffetår. Da satt han og så mot peisen og kom med følgende bemerkning; Jeg ser du har kjelkjarn, men det heng inga gryte der. Det måtte innrømmes. Da bemerket han at han hadde tre stykker. Det hjelper ikke meg stort, svarte jeg, hvorpå han repliserte; Det er godt å våttå at dem finst! På turen hjem til bygda dagen etter kom han innom med ei fin gryte til oss!!

Foruten tamdyra rundt oss, har vi og hatt besøk av elg, mår, rev, røyskatt og lemen. Og jamenn har Rasken vært nær oss sommeren 2001. I hver fall lå det en død sau uten jur, nesetipp og ett øre i det lille skogholtet nedenfor oss ved elva. Fuglelivet skaffet oss mye underholdning, og felles interesse med våre gode naboer på den andre siden av Hultbrua, Agnes og Peder. Vi har hatt mye hygge av hverandre og hos hverandre.

Turer i skog og fjell med barna var ferietidens største opplevelser. Aksjonsradiusen var stor; Bellingsjøene, Bringen, Bukkhammeren, vannene og hyttene på "flatlandet" mot Trælsåfjellet, Skjællåtjønnene til Hyllingen og videre mot Råen. På vår side var Vollfjellet, Drøydalen, Grønnfjellet og Botnhamrene vår lekestue. Og midt i mellom Hulta med masse fisk, som forsvant i en periode, trolig på grunn av kanaliseringen ovenfor brua. Jeg bygde en real røykeovn ved bekken som gikk gjennom vollen, og det ble mange einerrørte ørretmiddager etter hvert.

Vi overtok Brubakken etter mine foreldre i -72, da ble det mye enklere for oss som den gang bodde i Oslo. Fiskeinteressen dabbet av til fordel for jakten, som er minst like fascinerende. Og så hadde vi ei "steikande god bikkje" God på jakt, og hun trivdes godt sammen med sauene på Brubakkjordet.

I bygdeboka står det ikke mange setningene om Brubakken. På den tiden Jens Halstein arbeidet med boka, var jeg oppom Trøa og så på det han hadde samlet av litteratur, bl.a. flere kirkebøker. Litt av et puslespil han drev med. Men jeg ble ikke så mye klokere med hensyn til Brubakken.

Når jeg er inne på bygdeboka, skal det bli interessant å se hvordan setrene blir inkorporert i bygdehistorien. Lisbethsetra som Ruth kjøpte, var vårsetra i tidligere tider. Lenger inne i dalen lå sommersetra, og

høstsetra var den i Hallkroken. Det var den Ingeborg og Per brukte på sine gamle dager. Fra Kjølén til Råen må det ha vært uttallige setrer. Deres historie kunne kanskje være en oppgave for en interessert skribent, slik som Gudbrand Grøts skrift om nybrottene i Aunan.

Mange av setrene har blitt hytter. Delvis for bygdefolket, utflyttede fra bygda og byfolk. Ellers har mange utflyttede beholdt kontakten med hjembygda ved å sette opp egen hytte, gjerne på hjemgårdens grunn. Det er nok flere hytter i Aunan enn bruk som er i drift. Likevel er ikke disse særlig synlig i landskapet. Måtte det aldri bli noen hytteby her med de negative følger det ofte medfører.

Jeg kan ikke slutte mitt opus uten å nevne den hjelpsomhet vi er blitt vist fra forskjellige av bygdas folk, enten det har vært strømmen som har sviktet, vannrør som har frosset, håndsrekning ved snekking, felling av store trær, m.m. Apropos det siste, så var det en sommer noen unge gutter hadde fått seg lette motorsykler, og drev med øvelseskjøring fram og tilbake på veien. En dag lå jeg å hvilte på sengebenken i stua, ble det litt for mye for meg. Jeg sto opp for å kjeft litt. Men til min store overraskelse var et motorsaglyd nedenfor stua. En ivrig dugnadsarbeider fra idrettslaget hadde sagd ned alle bjørkene mine på skrenten ovenfor veien. Han ble ganske så med seg da jeg fortalte at trærne han hadde tatt ned sto under el-ledningen til stua vår, og ikke under telefonledningen som var målsettingen for jobben de skulle gjøre. Men kone Ruth syntes det var helt i orden. Da fikk hun se elva bedre, og så ble det litt mindre vedsjau på meg.

Og det var det! Hermed er min lille komprimerte saga slutt, om ei bygd som er i våre hjerter.

Fjøsset på Aletsetra så slik ut i 1950. Nå er alt borte. Stua ble flyttet og står nå ved veien opp til Nysetvoll.

Speilet

Hun stirrer i speilet, den ensomme gamle.

Av og til lyser det opp et smil som en liten flamme.

Varsomt stryker hun sitt kinn,

det er som om sinnet vil nå inn.

Hun stirrer i speilet, den ensomme gamle.

Hun ser på kinnet en tåre; er den min?

Og mitt det gråe håret?

Et mylder av tanker surrer omkring

hun husker snart ingen ting.

To flittige hender ligger i ro,

har jeg en hånd, eller to?

Hun stirrer i speilet, den ensomme gamle.

Kveldssola danser over hennes kinn,

snart kommer mørke skygger inn.

Hun folder sine slitte hender i hop,

det er som hun former et rop!

Magnhild Bakås

Ætt og navn

AV: ANNY BERIT ÅSVOLD

”Eg e’kje frå Norge, eg e’ frå Bergen”. Tilsvarende kunne sikkert en god del av de første generasjonene på Røros si, hvis ordet Bergen ble byttet med Røros, og dialekten endret en smule.

Da gruvene kom i drift, ble det arbeid å få. Folk strømmet til fra mange kanter av landet. Dertil trakk dette samfunnet til seg embetsfamilier av forskjellig slag, mange av disse av utenlandsk opprinnelse. Geistlige, militære, handelsfolk og yrkesmusikere bl.a. var gjerne danske eller danskættede, mens spesialistene ved bergverk og smeltehytter rundt om svært ofte var av tysk avstamming. Sverige bidro med både sakkyndige og vanlige arbeidere. Selv om Norge mistet Jemtland og Herjedalen i 1645, regnet nok innbyggerne der seg som norsk lenge etterpå. Etternavnet Jemt/Jamt viser tydelig sin opprinnelse. En del norske tilflyttere brukte navn etter landsdelen de kom fra, som for eksempel slekten Nordfjord.

Et utall nye etternavn tilfløt Røros og bygdene omkring. I tidligere tider fikk folk mange barn, og hos de rikere ”øvrighetsfamiliene” levde flesteparten opp. I førstningen blandet disses etterkommere seg helst med hverandre, og de ble dessuten spredt til andre rikmanns- og embetsslekter rundt om i landet for øvrig.

I byene beholdt familiene gjerne sine opprinnelige slektsnavn. På landet gikk slektsnavna derimot mer eller mindre ut av bruk – av ulike årsaker. – Det var vanlig at de rike kjøpte opp gårder rundt i distriktene, for så å plassere etterkommere der. Disse kunne da ta navn etter gården. De ryddet også sine egne heimer og gav dem navn i samsvar med skikken på stedet. Endelig giftet innbyggerne seg med befolkningen for øvrig og fikk navn etter dem. På denne måten arbeidet den mye omtalte ”smeltingen”, slik at innflyttere og lokalbefolkning ble totalt assimilert i hverandre. Selv om navna i dag ikke røper alt for mye om det, er nok fortsatt en betydelig prosent av genmaterialet hos folk i fjellregionen av utenlandsk opprinnelse.

Noen familier har i dag søkt om å ta vare på opprinnelige og spesielle etternavn. Derfor finner vi fortsatt navn som Bernhoft, Blix, Borchgrevink, Brun,

Buck, Bull, Busch, Floor, Green, Hagerup, Hoff, Holck, Irgens, Kock, Krag, Normann, Prytz, Schjelderup, Skancke, Wessel og mange flere. Andre, som for eksempel Arnisæus, Bickers, Buckhof, Dichter, Grielche, Hassius, Kruus, Mainz, Wesling m.fl. ser ikke ut til å ha vært brukt på lange tider.

Det artige er at hvilket navn man enn tar for seg, stammer i mange tilfelle langt over halvparten av folk i fjellregionen ned fra dem. Når folk slik har mange felles aner, er de i slekt ”langt uti” som det sies – ikke bare én, men flere ganger. Befolkningen henger generasjonssammen som en vev, der trådene slynger seg om hverandre på kryss og tvers gjennom hele veven. Det spesielle er at det kom veldig mange nye tråder med andre farger og sjatteringer på 1600-tallet og framover i tida. Disse ”fargene” holdt seg lenge innenfor sin opprinnelige skala. For eksempel kunne grønt holde seg grønt i lang tid, selv om det kunne tendere mot gult og blått, for å si det slik. I dag dukker grønnfargen fortsatt fram her og der, selv om den med tiden er blitt atskillig melert.

En måte å spore slekter på, er å ta utgangspunkt i fornavn – på grunn av oppkallingsreglene. Førstefødte gutt ble oppkalt etter bestefar – oftest farfar, og førstefødte jente ble i vår region oftest oppkalt etter mormor. Senere barn fikk navn etter a) de andre besteforeldrene, b) tanter og onkler – og c) eventuelle avdøde søsken. Barn kunne også bli oppkalt etter en far eller en mor som døde like etter barnets fødsel. Dersom en enke eller enkemann ble oppattgift, fikk første barn i det nye ekteskapet oftest fornavn etter den avdøde ektemaken.

Den nevnte veven er navnemessig dominert av Kari’er, Ola’er, Anne’er, Jon’er m.m.fl. Noen navn vises bedre enn andre på grunn av en litt avvikende ”fargetone”. Ser en nærmere etter, sitter disse på en sammenhengende tråd direkte bakover til et visst punkt da de første gang kom til syne. I tillegg har den diverse forgreninger utover i veven.

Det er disse spesielle trådene jeg vil spore bakover så langt jeg kan. Nå må jeg ile til og si at jeg ikke er noen

profesjonell slektsforsker. Jeg har ikke studert kirkebøker, gått inn på stats- eller riksarkiv, ei heller studert noen andre slags papirer. Derimot her jeg lest bygdebøker på langs, kryss og tvers. Jeg har tatt utallige notater fra bygdebøkene for Tolga, Os, Kvikne, Ålen, Haltdalen, Singsås, Budalen, Stugudal, Floren, Selbu for øvrig og Rørosbøkene med Brekken, Glåmos og Røros Landssogn, foruten slektsbøker for noen av de før nevnte slektsnavnene.

Fornavnene med litt uvanlige fargetoner har sin spesielle klang – enten fordi de er av utenlandsk opprinnelse, har uvanlig skrivemåte, har gått ut av bruk eller ikke er av de mest høyfrekvente for øvrig.

Å ta for seg alle slektene i Rørosdistriktet ville føre alt for vidt. Jeg må derfor begrense meg til de jeg kjenner best, – mine egne aner. Likevel skulle oversikten ha interesse langt utover meg selv, siden jeg deler disse anene med svært mange andre. Jevnfør listen over en del etternavn.

Hvorvidt navnene var vanlige i lokalbefolkningen før 1600-tallet, er ikke godt for meg å si – siden spesielt bygdebøker har tynt med slektshistorie fra tiden før dette. Men jeg skal angi noen av de tidligste jeg har funnet.

På grunn av mengden ser jeg meg nødt til å dele stoffet i to. I denne første omgangen kommer jeg derfor til å ta for meg en del kvinnenavn og deres tidlige forekomster.

Et bemerkelsesverdig trekk ved anetavlen er at antall forskjellige kvinnenavn står i forhold til antall mannsnavn som 1:3. Med andre ord er det benyttet tre ganger så mange forskjellige guttenavn som jentennavn. Man kan undres om kvinners slektstilhørighet er spesielt markert og ivaretatt ved hyppig bruk av samme fornavn – siden de jo mistet sine etternavn ved giftemål. Kvinner står for øvrig ofte angitt ved sin fars fornavn, – såkalt patronymikon, – for eksempel Kari Olsd. Og for riktig lenge siden ble de i det hele tatt ikke nevnt ved navn i gårds- og familiesammenheng. Derfor er det ikke alltid like lett å spore deres opprinnelse og tilknytning. Dermed ligger nok atskillige kvinnenavn innhyllet i fortidens tåkeslør. Likevel skiller altså mange tidligere slekter seg ut ved bruk av få, særegne fornavn.

Selv om noen av navnene har vært lite benyttet her omkring, kan de være temmelig vanlige nordover i landet, – spesielt i kyststrøk. Dette kan ha sine årsaker som jeg ikke skal berøre her.

Så – over til fortegnelsen. Jeg setter den opp i alfabetisk rekkefølge – ut fra de tidligste forekomstene jeg hittil har funnet i min slektsoversikt. Der årstall, eller fullt etternavn mangler, føyer jeg til ektemannens navn og tall.

- Adelus:** Adelus Green, g.m. Daniel Hansen Buckhof (16-1700-t.), Trondheim
- Barbara:** Barbara Mortensd., g.m. Christopher Enersen (-1688), Trondheim
- Benedicte:** ("Bendicta"), svensk, g.m. Tørres Eriksen (1628-1702), Feragen
- Birgitta:** Birgitta Jonsd. (1677-1761), g.m. Ole Olsen Trønnes, Røros
- Catharina:** Catharina Johannesd. Jürgens (1640-), Tyskland, kom til Røros
Catharina Mortensd. Krag (1674-1758), Trondheim, kom til Røros
Anna Catharina Hans Mortensd. Wesling (tidlig 1600-t.), dansk, kom til Trondheim
- Christina:** Sophia Christina Johannesd. Borchgrevink (1796-1879)
- Cornelia:** Cornelia Jacoksd. Prytz (1681-1743), polsk/nedelandsk/norsk
- Dordi:** Dordi Pedersd. Dalen (1706-82), Røros
Dordi Pedersd. Megård (1757-1802)

- Dorothe:** Dorothe Trondsd. (1657-1722), Pålaldalen/Tørresdalen, g.m. Anders Pedersen Vold
- Dortea:** Dortea Hansd. Kulberger (1688-1761), kom til Røros
Dortea Pedersd. (1706-1802), g.m. Ole Jonsen Kurås
- Elisabeth:** Elisabeth Sophie Arnisæus (-1694), dansk, kom til Røros
Elisabeth Andersd. Schjelderup (1707-81), dansk/svensk/norsk, kom til Røros
Elisabeth Danielsd. Buckhof (1688-1759), svensk/dansk/tysk/norsk, kom til Trondheim
Elisabeth Hans Henriksd. Sandersen (Ultimo 1500-t.), dansk, kom til Trondheim
Anne Elisabeth Mainz, tysk/dansk, g.m. Christopher Jonsen Normann (1686-1737), Trondheim
- Gullov:** Gullov Mogensd., g.m. Jens Pedersson Hov (ca 1540-f.1583), Jemtland
- Helle:** Helle Iversd. Grøt (1732-1808), dansk/norsk
Helle Kristiansd. Grøt (1754-91), dansk/norsk
- Helvig:** Helvig, g.m. August Erikssen (1500-t.), København
- Karen:** Karen Anders. Blix Opdal (1630-70), svensk/norsk
Karen Joensd. (1648-1730), g.m. Jacob Andersen Prytz (1637-1722), kom til Røros
Karen Jensd. Reitan (1665-1738)
Karen Andersd., datter av Anna Jørgensd. Schjelderup (1640-85), dansk/svensk/norsk
- Kirsten:** Kirsten Mogensd. Herdal, svensk, g.m. Anders Hansen Bernhoft (1596-1666)
Kirsten Jensd. Bernhoft (1670-), dansk/norsk
Kirsten Ingvarsd., dansk, g.m. Oluf Holck (medio 1500-t.)
Kirsten Eriksd., svensk, g.m. Erik Lauritzen Blix (medio 1500-t.)
- Lisbeth:** Lisbeth Kock (1679-1758), tysk
- Lucie/Lusie:** Lucie Jensd., g.m. Jens Andersen Bull (primo 1500-t.), Støren
Lusie Svensd. (-1713), g.m. Peder Jonsen Commandant, Røros
Lucie Eriksd. Opdal, g.m. Anders Roaldsen (1606-62)
- Magdalena:** Magdalena Lorentzd. (f. medio 1600-t.), g.m. Mathias Brun, Trondheim, kom til Røros
Magdalena Augustd., g.m. Melchior Borchgrevink (15-1600-t.), dansk
- Magli:** Magli Svensd. Bjørgum (1731-)
- Malena:** Malena Pedersd. Kurås (1707-82), fra Prytz
Anne Malena Normann (1723-1800), Trondheim, kom til Røros
- Maren:** Maren Nielsd., g.m. Peder Jensen (1488-1563), dansk
Maren Jensd. Bull (levde 1644), Støren
- Margrethe:** Margrethe Joansd. Kloxåsen, g.m. Laurens Sveinsen (1435-1516), Jemtland
Margrethe Jonsd. (-1679), g.m. Mons Jonassen Gjersvoll
Margrethe, g.m. Sigurd Amundsen (14-1500-t.), Verdal
Margrethe Eriksd. (1662-1752), g.m. Bjørn Hansen på Langland
Anne Margrethe Jacobsd. Prytz (1679-1758), polsk-nederlandsk/norsk
Anne Margrethe Hans Jørgensd. Grielche, tysk/dansk/norsk, Trondheim
Anne Margrethe Svendsd. Busch (1676-1723), dansk/norsk

Oldfund

I Fjell-Ljom for 28. oktober 1901 finner vi følgende melding som vi bringer som et 100-årsminne:

Fjellfinnen Paul Johnsen lod nylig i nærheten av sin bopæl ved Gulhaaen, Riasten en mindre kjempehaug utgrave, hvorved han gjorde et noksaa interessant oldfund. Han fandt et sværd ca. 1 3/4 alen langt, en økse, en kniv og forskjellige andre gjenstande. Det hele laa bare tæt under græstorven. Sværdet var lagt tværs over haugen, der var lit avlang i facon. Den var rundt om ved foten belagt med sten. Han tilskrev videnskaperenes selskap i Trondjem og gjorde dette bekjent med sit fund.

- Maria:** Maria Jonsd. Pakke (primo 1500-t.) Viken (Oslo)
Maria Lorentzd. Krag (primo 1600), Trondheim
- Radgerd:** Radgerd Kettilds. (levde 1438), g.m. Karl Pedersson Skancke, Jemtland
- Randi:** Randi Lauritzd. Holck (primo 1500-t.), Tønsberg
- Regina:** Regina Ernstd. Garmager (1658-1742), kom til Røros
- Sara:** Sara Tarvaldsd. Sandnes (1763-)
Sara Andersd. (1659-1736), g.m. Ole Eriksen Glasmager, svensk/norsk
- Sissel:** Sissel Jonsd. Bårdstu (1702-85)
- Siren:** Siren Iversd. Kurås (1720-69), fra Prytz
- Sophie/Sofie:** Sophie Christensd. (1629-1721), g.m. Svend Svendsen Smelter
Elisabeth Sophie Arnisæus (-1694), dansk, kom til Røros
Anne Sofie Olsd. Tørres (1684-1740)
- Susanna:** Susanna Leonardsd., g.m. Jens Pedersen Schjelderup (1510-82), dansk
- Tala:** Tala Pålsd., g.m. Jon Jonsen Pakke, Viken (Oslo)
- Tyri:** Tyri Olsd. Holte (1741-1829)
Tyri Jonsd. (1675-1737), g.m. Ingebrigt Jensen Reitan

